

LIETUVOS RESPUBLIKOS UŽSIENIO REIKALŲ MINISTERIJA

TARPINSTITUCINĖS LIETUVOS DIASPOROS POLITIKOS ĮGYVENDINIMO DARBO GRUPĖS POSĖDŽIO (NUOTOLINIO) PROTOKOLAS

2022 10 26 Nr. 3
Vilnius

Posėdis įvyko 2022 m. spalio 26 d., 15:30–17:00 val.

Posėdyje dalyvavę darbo grupės nariai:

Egidijus Meilūnas	užsienio reikalų viceministras, darbo grupės pirmininkas;
Lina Dusevičienė	VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narė, administracijos vadovė;
Jurga Greičienė	teisingumo viceministrė;
Dalia Henke	Pasaulio lietuvių bendruomenės (PLB) pirmininkė;
Saulius Liausa	Lietuvos nacionalinio kultūros centro (LNKC) direktorius;
Indrė Ramanavičienė	Vyriausiosios rinkimų komisijos (VRK) Mokymų ir komunikacijos skyriaus patarėja;
Rimvydas Rubavičius	Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos (PLJS) valdybos pirmininkas;
Donata Simonaitienė	VšĮ Lituanistinių mokyklų asociacijos valdybos narė;
Marija Šaraitė	VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ direktorė;
Albinas Vilčinskas	kultūros viceministras;
Roma Žakaitienė	Lietuvos savivaldybių asociacijos direktorė;
Audronė Želnienė	Užsienio reikalų ministerijos (URM) Globalios Lietuvos departamento (GLD) Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vedėja, darbo grupės sekretorė;
Lina Žukauskaitė	URM GLD direktorė.

Kiti posėdyje dalyvavę asmenys:

Armen Airapetian	VšĮ Lietuvos nacionalinio radijo ir televizijos atstovas, pakeitęs generalinio direktoriaus pavaduotoją Gytį Oganauską;
Ieva Andriulaitytė	Lietuvos savivaldybių asociacijos patarėja ES ir tarptautiniais klausimais;
Dalia Asanavičiūtė	LR Seimo narė;
Aušra Dumbliauskienė	URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus vyr. specialistė;
Laura Dilytė	URM GLD Ryšių su diaspora skyriaus vedėja;
Jurgis Giedrys	Kultūros ministerijos Profesionalios kūrybos ir tarptautiškumo politikos grupės patarėjas;
Aušra Grikevičienė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės vadovė, posėdyje pakeitusi viceministrą Arnoldą Abramavičių;
Giedrius Janauskas	Vytauto Didžiojo universiteto (VDU) Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas, posėdyje pakeitęs Pasaulio lietuvių universiteto veiklų koordinatore Ingridą Dačioliene;
Milda Karaliūnė	VšĮ Lituanistinių mokyklų asociacijos narė;
Vitalija Kardokaitė-Šimanauskienė	URM GLD Diasporos politikos koordinavimo skyriaus atašė;
Agnė Kavaliauskienė	Ekonomikos ir inovacijų ministerijos (EIM) Ekonomikos plėtros departamento vyresnioji patarėja;

Jolita Klimavičienė	Finansų ministerijos Tarptautinių reikalų skyriaus patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrą Mindaugą Liutvinską;
Inga Kriščiūnienė	Lietuvos nacionalinio kultūros centro direktoriaus pavaduotoja;
Miglė Lamonovaitė	Jaunimo reikalų agentūros Nacionalinės jaunimo politikos skyriaus vyriausioji specialistė, posėdyje pakeitusi direktorių Joną Laniauską;
Neringa Marozaitė-Rasmussen	EIM ministro patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrą Karolį Žemaitį;
Irena Martinkutė	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (SADM) Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja, posėdyje pakeitusi viceministrę Justiną Jakštienę;
Goda Rapolavičiūtė-Stanevičienė	Vyriausybės kanceliarijos (LRVK) Tarptautinių santykių ir Europos Sąjungos grupės patarėja, posėdyje pakeitusi grupės vadovą, darbo grupės pirmininko pavaduotoją Kęstutį Vaškelevičių;
Virginija Rinkevičienė	Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM) Užsienio lietuvių skyriaus vedėja, posėdyje pakeitusi viceministrą Ramūną Skaudžių;
Gitana Skripkaitė	URM GLD direktoriaus pavaduotoja;
Rūta Vaičiūnienė	URM GLD Grįžimo į Lietuvą skyriaus vedėja;
Andrius Vaivada	Krašto apsaugos ministerijos Gynybos politikos grupės vadovas;
Daiva Vežikauskaitė	Vidaus reikalų ministerijos Migracijos politikos grupės patarėja.

1. Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų plano 2023–2025 m. projekto aptarimas.

Darbo grupės pirmininkas, užsienio reikalų viceministras E. Meilūnas priminė, kad 2022 m. rugpjūčio 11 d. užsienio reikalų ministro įsakymu Nr. V-263 buvo patvirtintas Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. įgyvendinimo veiksmų planas 2022–2024 m. Posėdyje svarstomas veiksmų plano 2023–2025 m. projektas (toliau – veiksmų plano projektas), t.y. veiksmų plano pratęsimas vieniems metams, patikslinant ir atnaujinant numatomus veiksmus ir planuojamus asignavimus, vadovaujantis užsienio reikalų ministro 2022 m. rugpjūčio 11 d. įsakymu Nr. V-261 patvirtintu Lietuvos diasporos politikos strateginių gairių „Globali Lietuva“ 2022–2030 metų veiksmų plano rengimo, įgyvendinimo stebėsenos ir atskaitomybės tvarkos aprašu. E. Meilūnas pasidžiaugė, kad didėja Lietuvos savivaldybių įsitraukimas į veiksmų plano įgyvendinimą: 2023–2025 m. papildomai įsitraukė 11 savivaldybių ir dabar bendras savivaldybių skaičius sudaro 18. Darbo grupės pirmininkas padėkojo visoms institucijoms ir savivaldybėms, pateikusioms savo siūlymus veiksmų plano projektui.

Pagrindiniai klausimai, akcentuoti aptariant veiksmų plano projektą:

1) Lituanistinio švietimo plėtra.

ŠMSM Užsienio lietuvių skyriaus vedėja V. Rinkevičienė informavo, kad pasikeitimai siejami su lituanistinio švietimo pokyčiais Baltarusijoje ir Rusijoje. Baltarusijos režimui uždarius lietuviškas mokyklas Pelesoje ir Rimdžiūnuose, Rusijos režimui stipriai ribojant lietuvių kalbos mokymosi galimybes Kaliningrado srityje veiksmų plane neliko veiksmo „Išlaikyti ir stiprinti lituanistinį švietimą Baltarusijoje ir Rusijos Federacijoje“, atitinkamai sumažintas veiksmo „Remti asmenis, vykdančius ar vykstančius vykdyti lituanistinį švietimą užsienyje pagal lituanistinio švietimo sutartis“ finansavimas. V. Rinkevičienė atkreipė dėmesį į naujai įtrauktus veiksmus: tiesioginį lituanistinio švietimo užsienyje finansavimą iš valstybės biudžeto ir diasporos sportininkų skatinimą atstovauti Lietuvai tarptautinėse aukšto meistriškumo sporto varžybose, finansuojant jų dalyvavimą ir

už pasiektus rezultatus skiriant valstybines premijas.

2) *Bendruomeniškumo užsienyje skatinimas ir diasporos organizacijų stiprinimas.*

PLB pirmininkė D. Henke pasiteiravo, ar nereikėtų į veiksmų planą įtraukti veiksmo, skirto 2024 m. planuojamam organizuoti Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms vadovų ir lietuvių kraštų bendruomenių lyderių Europoje suvažiavimui, taip pat veiksmo, skirto teikiamų konsulinių elektroninių paslaugų Lietuvos piliečiams aktyvesniam viešinimui, atkreipdama dėmesį, kad trūksta šių paslaugų viešinimo. D. Henke taip pat teiravosi, ar į veiksmų planą yra įtraukta Dainų šventės 2024 m. metu planuojama organizuoti Pasaulio lietuvių diena „Sujunkime Lietuvą“ bei Europos kraštų kultūros dienų organizavimas. URM GLD direktorė L. Žukauskaitė informavo, kad minėtas suvažiavimas bus organizuojamas per veiksmų plane jau esantį veiksmą, skirtą finansuoti Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms projektus, o konsulinių paslaugų viešinimo veikla jau įgyvendinama, tariamasi su URM Konsulinio departamento pareigūnais, kokie būdai ir formos padėtų informaciją viešinti dar aktyviau. LNKC direktorius S. Liausa patvirtino, kad veiksmų plane yra numatytas finansavimas tiek Pasaulio lietuvių dienos, tiek Europos kraštų kultūros dienos organizavimui.

PLJS valdybos pirmininko R. Rubavičiaus manymu, nėra pakankamai aišku, ar veiksmų plane numatytos priemonės įtakos rodiklį „Diasporos organizacijų veikloje dalyvaujančių asmenų skaičiaus augimas, proc.“, kurio numatomas augimas pakankamai ambicingas, ir siūlė pagalvoti apie geresnį rodiklį. L. Žukauskaitė atkreipė dėmesį, kad šio rodiklio reikšmės numatoma pasiekti įgyvendinant projektines veiksmų plano projekte numatytas veiklas, skirtas stiprinti diasporos, tame tarpe ir jaunimo organizacijų, Lietuvos diplomatinėms atstovybėms ir konsulinėms įstaigoms veiklą, įgyvendinamą kartu su diasporos organizacijomis (projektai, mokymai ir kt. veiklos).

VDU Humanitarinių mokslų fakulteto prodekanas G. Janauskas pastebėjo, kad skatinant diasporos bendruomeniškumą labai svarbu stiprinti jų ryšius su Lietuva, bendradarbiavimą su gyvenančiais Lietuvoje.

3) *Lietuviškos tradicinės kultūros puoselėjimas užsienyje.*

D. Henke manymu, lietuviškos tradicinės kultūros puoselėjimui turėtų būti skiriama daugiau dėmesio ir Lietuvoje, nes negalima tikėtis stiprios kultūros puoselėjimo veiklos diasporoje, jei nepadėti tvirti pamatai gimtinėje - svarbu, kokius jausmus išsiveža jaunimas išvykdamas iš Lietuvos. E. Meilūnas pastebėjo, kad aptariamas veiksmų plano projektas yra skirtas valstybės ir diasporos ryšiams stiprinti, o procesai vykstantys Lietuvoje reglamentuojami kituose dokumentuose. Kultūros viceministras A. Vilčinskas pritarė E. Meilūnui ir informavo, kad šiuo metu procesai yra stipriai pasistūmėję vaikų ugdymo ir etninės kultūros programų atsiradimo Lietuvoje srityje, svarbus vaidmuo tenka Etninės kultūros globos tarybai, tačiau posėdyje aptariamas veiksmų plano projektas, kuriame sprendžiamos problemos, susijusios su gimusiais ir gyvenančiais užsienyje. Etninės kultūros globos tarybos metiniai veiklos planai į diasporos politikos priemonių planą perkeliama nebus.

4) *Sporto veiklų skatinimas ir plėtojimas.*

L. Žukauskaitė paminėjo, kad reikėtų išplėsti sporto veiklų dalį, joje suplanuojant uždavinį, skirtą profesionalaus sporto srities veiksmams, t.y. yra poreikis papildyti Lietuvos diasporos politikos strategines gaires „Globali Lietuva“ 2022–2030 m. (šiame veiksmų plano projekte veiksmas, susijęs su profesionaliu sportu, įkeltas prie įsitraukimo pagal profesinę veiklą skatinimo).

5) *Diasporos pažinimas.*

D. Henke teiravosi dėl veiksmų plane numatytos diasporos apklausos, ar ji bus skirta pasirengimo ir dalyvavimo referendume dėl pilietybės išsaugojimo klausimams ir nesidubliuos su LRVK planuojama vykdyti apklausa. L. Žukauskaitė atsakė, kad tai yra kasmetinė diasporos apklausa, skirta išsiaiškinti diasporos poreikius ir nuomonę dėl aktyvesnio dalyvavimo Lietuvos gyvenime ir įsitraukimo į gerovės Lietuvoje kūrimą galimybių, o LRVK planuoja Lietuvos gyventojų apklausą, kurioje bus pateikti su referendumu susiję klausimai. Seimo narė D. Asanavičiūtė papildė, kad LRVK apklaus šalies gyventojus, kaip didžiausią rinkėjų auditoriją.

D. Henke, kalbėdama apie uždavinį „Kviesti mokslininkus atlikti tyrimus diasporos srityje“,

pastebėjo, kad būtų naudinga atlikti tyrimus ir išsiaiškinti, kodėl didžioji dalis diasporos nesijungia į bendruomenes, diasporos vaikai nelanko lituanistinių mokyklų, preliminariai apie 240 tūkst. rinkimų teisę turinčių Lietuvos piliečių nedalyvauja rinkimuose/referendumuose užsienyje. Pasak D. Henke, mokslininkų tyrimai, siekiant atsakyti į minėtus klausimus, prisidėtų prie veiksmų planu numatomų pasiekti tikslų. L. Žukauskaitė atkreipė dėmesį, kad pirmiausia turime inventorizuoti ir susisteminti, kokie tyrimai jau yra atlikti ir pastebėjo, kad Lietuvos mokslo taryba periodiškai skelbia atrankas, kokius mokslinius tyrimus galėtų atlikti kitais metais. Susistemintą informaciją apie atliktus tyrimus, bus aktualu susiderinti, kokių tyrimų trūksta ir kas turėtų būti padaryta. EIM Ekonomikos plėtros departamento vyresnioji patarėja A. Kavaliauskienė informavo, kad „Kurk Lietuvai“ komanda yra atlikusi diasporos profesionalų tyrimą ir pažadėjo jį pasidalinti.

6) Diasporos pilietiškumo skatinimas.

VšĮ „LT Diaspora“ valdybos narei L. Dusevičienei pasiteiravus, kaip 2024 m. vyksiančių rinkimų ir planuojamo referendumo metu į procesą numatoma įtraukti diasporos organizacijas, VRK Mokymų ir komunikacijos skyriaus patarėja I. Ramanavičienė atsakė, kad planuojama organizuoti informacinę kampaniją diasporai, bet kol kas ankstoka apie tai kalbėti.

7) Ekonominio įsitraukimo skatinimas.

VšĮ „Global Lithuanian Leaders“ direktorė M. Šaraitė pastebėjo, kad, atsižvelgiant į aktyvią ir sėkmingą diasporos profesionalų veiklą, reikėtų didinti profesionalų veiklą matuojančių rodiklių reikšmes (2.4.1.1, 2.4.2.1, 2.4.2.2 ir 2.4.2.5 papunkčiai). EIM ministro patarėja N. Marozaitė-Rasmussen pristatė prie ministerijos komandos prisijungusią Ekonomikos plėtros departamento vyresniąją patarėją A. Kavaliauskienę, kuri prisidės prie horizontalių diasporos politikos klausimų derinimo. N. Marozaitė-Rasmussen sakė, kad reikia laiko įvertinti pateiktus siūlymus ir, tikėtina, EIM ateityje galės numatyti daugiau veiksmų ir ambicingesnių rodiklių.

8) Politinių kalinių, tremtinių bei humanitarinės krizės ištiktose valstybėse gyvenančių lietuvių grįžimas ir perkėlimas į Lietuvą.

SADM Tarptautinio bendradarbiavimo skyriaus patarėja I. Martinkutė atkreipė dėmesį, kad, atsižvelgiant į aktualią situaciją, kai 2022 m. iš humanitarinės krizės ištiktų valstybių į Lietuvą yra perkelti tik 53 lietuvių kilmės asmenys, veiksmų plane atitinkamai sumažinti šiam veiksmui numatyti asignavimai ir vertinimo rodiklio reikšmės.

9) Efektyvi vidinė komunikacija.

D. Henke, referuodama į PLB XVII Seimo priimtą rezoliuciją, akcentavo poreikį didinti informacijos apie lituanistinį švietimą ir lietuvių bendruomenės sklaidą per LR diplomatinės atstovybes. Pasak D. Henke, informaciją būtų galima platinti ir lankstinukų forma, kuriuos siūlytų dalinti kiekvienam į diplomatinę atstovybę besikreipusiam lietuviui (pvz., įteikiant kartu su pagamintu nauju asmens tapatybės dokumentu). D. Henke manytų, kad būtų tikslinga parengti bendrą, visoms valstybėms tinkantį lankstinuką lietuvių ir anglų kalbomis. E. Meilūnas pritarė, kad toks komunikavimo būdas yra tinkamas ir reikalingas bei pastebėjo, kad diplomatinėse atstovybėse ir konsulinėse įstaigose tai jau yra daroma – naudojami informaciniai stendai, lankytojams patogiose vietose paliekami lankstinukai. Viceministras pridūrė, kad matytų informacijos sklaidos didinimo valstybėse, kur yra didelės lietuvių bendruomenės, poreikį – būtų tikslinga pasitarti dėl efektyviausių informacijos sklaidos formų. E. Meilūno teigimu, nėra poreikio tokį veiksma įtraukti į veiksmų plano projektą, nes tai yra itin techninis klausimas.

LNKC direktoriaus pavaduotoja I. Kriščiūnienė papildė, kad yra didelis informacijos sklaidos apie užsienyje veikiančius lietuviškus mėgėjų meno kolektyvus poreikis. LNKC būtų pasirengęs pateikti tokią informaciją. S. Liausa pridūrė, kad aktyvesnė informacijos sklaida ypač reikalinga rengiantis 2024 m. vyksiančiai Dainų šventei, siekiant informuoti diasporos meno kolektyvus, kad jie galėtų apsispręsti dėl dalyvavimo šventėje, taip pat orientuojantis ir į užsienio šalių auditoriją, skleidžiant žinią apie Dainų šventę ir Lietuvą. S. Liausa pakvietė išnaudoti visus įmanomus informacijos sklaidos kanalus. Atsakydamas į D. Henke paklausimą, ar rengiamoje informacinėje medžiagoje yra minima ir pristatoma Dainų šventės metu planuojama Pasaulio lietuvių diena

„Sujunkime Lietuvą“, direktorius patikino, kad ši informacija tikrai bus parengta ir viešinama. Darbo grupės pirmininkas E. Meilūnas pakvietė visas institucijas URM pateikti aktualią informaciją, kurią manytų būtų tikslinga platinti per LR diplomatinės atstovybes ir konsulines įstaigas.

Apibendrinamas diskusiją, E. Meilūnas pristatė tolesnį veiksmų plano projekto derinimo procesą: 1) veiksmų plano projektas bus išsiųstas derinimui visoms veiksmų plane dalyvaujančioms institucijoms ir savivaldybėms ir paskelbtas LR Seimo kanceliarijos Teisės aktų informacinėje sistemoje (TAIS); 2) teikiamas Vyriausybei svarstyti Vyriausybės pasitarime; 3) Vyriausybei pritarus veiksmų plano projektui, veiksmų planą įsakymu tvirtins užsienio reikalų ministras.

2. Kiti klausimai.

1) E. Meilūnas informavo, kad Lietuvos diasporos reikalų koordinavimo komisijos posėdis planuojamas 2022 m. gruodžio 5 d. 14–16 val. (Lietuvos laiku), posėdis vyks hibridiniu formatu (gyvai ir nuotoliu);

2) G. Janauskas informavo apie 2022 m. spalio 27–29 d. vyksiantį VDU Pasaulio lietuvių universiteto simpoziumą, kurį bus galima stebėti ir internetu VDU Youtube kanale.

3) M. Šaraitė informavo, kad 2022 m. gruodžio 29 d. vyks Globalios Lietuvos apdovanojimai ir pakvietė aktyviai dalyvauti kandidatų nominavimo procese, kuris tęsis iki lapkričio 6 d.

Darbo grupės pirmininkas

Egidijus Meilūnas

Rengė:

A. Želnienė, +370 706 52514, audrone.zelniene@urm.lt

A. Dumbliauskienė, +370 706 52574, ausra.dumbliauskiene@urm.lt